

Wegen met Zegen
gaat van start!

*‘Wandelen is
zoveel meer dan
alleen maar
stappen zetten’*

Wegen met Zegen gaat van start!

Regelmatig heeft u in de Ankerplaats over de vorderingen kunnen lezen van de Pelgrimsroute door de Betuwe, mede initiatief van Pleisterplaats Ressen.

Dit voorjaar is de opening van deze prachtige, honderdvijftig kilometer lange route die gaat langs meer dan veertig kerken en kapellen.

Speciaal hiervoor heeft Marlies Rothoff uit Herveld, een aantal interviews gehouden met mensen die betrokken zijn bij dit initiatief. Zij schreef aan de hand daarvan een uitgebreid artikel, dat wij hierbij ook aan de lezers van Ankerplaats willen laten lezen.

Wegen met Zegen, een kersverse pelgrimstocht in de Betuwe

Het is zover. Na anderhalf jaar voorbereiding wordt medio mei het eerste pelgrimspad in de Betuwe een feit. Wegen met Zegen heet de route. Met een knipooog naar het Betuwse landschap dat vele zegen kent om het water af te voeren.

De tocht, - die werd geïnspireerd op de Nijmeegse Walk of Wisdom -, leidt niet alleen langs zo'n veertig kerken en kapellen, maar heeft ook oog voor het eeuwenoude landschap dat de Betuwe kent. De tocht is een uitnodiging om stil te staan bij de dingen die voor jou belangrijk zijn, terwijl je treedt in de voetsporen van vele voorgangers en medepelgrims. De geschiedenis, het landschap en het geloof zijn op wonderlijke manieren met elkaar vervlochten. En daar kom je stap voor stap achter.

Wegen met zegen is er voor mensen die 'gewoon' geïnteresseerd zijn en graag willen wandelen, maar ook voor de mensen die verdieping zoeken. Behalve het routeboekje is er ook een pelgrimsdagboek, waarin je je persoonlijke ervaringen en gedachten kunt opschrijven. Daarin staan ook allerlei suggesties en opdrachten voor extra verdieping. Ook onderweg zijn er plaatsen waar je extra bladzijden en suggesties voor je dagboek vindt.

Op deze manier kun je niet alleen de Betuwe beter leren kennen, maar ook de eeuwenoude traditie van het geloof en de geschiedenis van het Christendom zelf. Dit initiatief is ondersteund door Space for Grace, een organisatie die alternatieve manieren van geloven exploreert met verschillende groepen en verschillende ideeën.

De personen die betrokken zijn bij Wegen met Zegen vertellen hieronder hoe het idee voor een pelgrimspad in de Betuwe tot stand is gekomen en wat daar allemaal bij komt kijken.

De initiatiefnemers

Margreet Sanders, Wilma Hartogsveld en Corné van Iersel zijn de initiatiefnemers van deze tocht en vertellen hoe het idee voor een pelgrimspad is ontstaan.

Margreet: „We zijn in de kerken al langer bezig om te zoeken naar nieuwe manieren om bij te dragen aan zingeving en verdieping. Al eerder werkten de Protestantse gemeente en de Rooms-Katholieke parochie samen om te zoeken naar nieuwe manieren van kerkelijke presentie, bijvoorbeeld in de nieuwbouwwijken. Eén van de ideeën was het verbinden van de verschillende kerkelijke gemeenschappen door een pelgrimsroute.” Wilma is als pionier betrokken bij Pleisterplaats Ressen, waar ook pelgrimage op het programma staat en Margreet was vanuit de parochie al langer bezig met het organiseren van pelgrimsreizen. Niet lang nadat zij de handen ineengeslagen hadden, kwam Corné erbij. „Ik was al een tijdje bezig in de Antonius van Paduakerk met het opzetten van een Pelgrimshuis, gezien de groeiende populariteit van pelgrimeren. Dat zie je ook aan het succes van de seculiere Walk of Wisdom in Nijmegen. Het was een perfect moment om aan te haken met onze plannen voor een pelgrimshuis in Nijmegen.”

Maar waarom in de Betuwe? Dat heeft natuurlijk vooral te maken met het werkveld van de beide pastores, Wilma is predikant in de Vierplek en Margreet is pastoraal werkster in de Maria Magdalena-parochie. Maar deze regio heeft ook een prachtige natuur en een gedenkwaardige geschiedenis. Het christelijk geloof heeft hier diverse sporen nagelaten. „Al wandelend kun je op diverse manieren met bezinning bezig zijn en inspiratie opdoen door wat je onderweg ziet en ervaart.”

Wilma hierover: „Een pelgrimstocht kan een opnieuw ontdekte manier zijn om weer dichter bij jezelf, bij anderen en bij wat je gelooft en beweegt te komen. En staat in de Bijbel niet dat Jezus ook al wandelend door het Joodse land trok? Door te luisteren en te vertellen en mensen opnieuw te inspireren met oude en nieuwe verhalen over God en mensen, kwam er een gemeenschap van volgelingen tot stand die tot op de dag van vandaag nog bestaat. Misschien is dit ook wel een nieuw begin van een nieuwe manier van geloven in onze tijd.”

Op zoek naar verhalen

Een wandeltocht heeft natuurlijk een routeboekje nodig. Daarom werden Bjorn van Snippenburg (pastoraatsgroep Elst), Marga Zwiggelaar en Liesbeth Meuldijk gevraagd om de routes te verrijken met hun kennis van zaken. Allemaal vanuit hun eigen achtergrond.

Zo is Liesbeth afgestudeerd als Neerlandica en heeft ook een achtergrond in kunst en cultuur. Marga heeft cultuurwetenschappen gestudeerd en is nu ingetreden als religieuze zuster. Bjorn is landschapshistoricus en kon dus veel vertellen over wat alle dijken, sloten, kades en kolken nou écht betekenen.

Bjorn: „Ik ben vooral gaan kijken naar: wat zie je nou eigenlijk? Het bijzondere waar ik achter kwam, was dat het landschap echt oud is. En zelfs teruggaat naar de prehistorie.”

Liesbeth en Marga keken vooral naar plaatselijke verhalen. Liesbeth: „Een van de verhalen die mij bij blijft is die van weldoenster Clara Fabricius in Andelst. Zij heeft daar veel mooie dingen gedaan voor de protestantse gemeente.” Voor Marga was het sowieso een nieuwe gewaarwording. „Ik woon hier pas sinds twee jaar dus het was leuk om én de Betuwe te ontdekken en te onderzoeken welke verhalen en geloofsgebruiken er hier zijn.”

Na al deze bijzonderheden verzameld te hebben en zorgvuldig te hebben geselecteerd met zijn drieën, hopen ze dat ze de aanstaande wandelaar kunnen verwonderen. Over het landschap, de plaatselijke mythes, legendes en verhalen. Maar ook over de betekenis van pelgrimeren en de enorme rijkdom van de christelijke traditie, ook in de Betuwe. Marga: „We hopen dat mensen ontdekken dat er nog veel geloof is, ook al worden er kerken gesloten. Sinds de coronatijd is het bijvoorbeeld juist druk bij de Mariakapellen in de verschillende dorpen. Ik heb nog nooit zoveel kaarsjes zien branden als afgelopen jaar. Mensen hebben houvast en licht in donkere dagen nodig.”

De mooiste plekken

Al wandelend door Hemmen vertelt Just Bennis uit Randwijk wat er allemaal bij het uitzetten van een wandelroute komt kijken. Druk wijzend vertelt hij waar je als routemaker op moet letten. „De meeste deelroutes van het pelgrimspad waren al uitgezet door enthousiaste vrijwilligers. Ik ben ze gaan koppelen als route en gaan nalopen. Dan ga je toch opletten of het écht het mooiste stukje van de route is op dat stuk. Of dat er bijvoorbeeld nog een ander wandelpad in de buurt is wat net iets interessanter is.”

Just kwam door de protestantse kerk in Hemmen bij het kernteam van Wegen met Zegen terecht. Daar kwam een vraag vandaan of mensen wilden helpen met het uitzetten van de routes. De liefde voor het uitzetten van routes komt bij Just door het hardlopen. „Ik heb negen jaar intensief hardgelopen; iedere week had ik wel zo'n 60 kilometer in de benen zitten. Ik kan je vertellen dat je de Over-Betuwe wel leert kennen dan.”

De laatste stap op weg naar de opening is de bewegwijzering. Ook dit heeft Just op zich genomen. Hij heeft een achtergrond in grafische vormgeving. Het ontwerp, gemaakt door Eric Paul Kuijpers, kon daarmee snel omgezet worden naar stickers en schildjes. Over de bewegwijzering zegt Just: „Het lijkt heel makkelijk, ergens een bordje hangen op een plek waar het goed zichtbaar is. Maar er komt nog heel wat bij kijken. Je kunt de bordjes namelijk niet zomaar overal neerzetten en stickers niet overal plakken.”

In het logo van Wegen met Zegen zie je een aantal facetten van de pelgrimstocht. De basisvorm is een zwerfsteen, gepolijst door wat er onderweg is gebeurd. De gelaagde rand geeft verdieping aan, maar ook bewegelijkheid en speelsheid. In het symbooltje is een golfje te zien, wat verwijst naar de vele 'zegen', en de rivieren waartussen we lopen. De bovenkant van het symbool lijkt op een blaadje uit de natuur, maar kan ook een vlammetje zijn van één van de kaarsjes die de pelgrims onderweg aansteken. En natuurlijk staat het iedereen vrij om zijn of haar eigen associaties erbij te hebben!

Lange traditie

Hoewel pelgrimeren waarschijnlijk al bestaat zolang er mensen rondlopen, past dit nieuwe pelgrimspad in de Betuwe in een ontwikkeling die nu ongeveer dertig jaar gaande is, met een duidelijke groei vanaf 2015. Paul Post (emeritus professor rituele studies): „Sinds de jaren negentig is pelgrimeren populair geworden. In die tijd begon het aantal mensen te groeien dat de camino naar Santiago de Compostella liep. In diezelfde tijd kwam overigens ook de wandelcultuur in Nederland op. Hierdoor ontstonden er niet alleen veel wandelpaden met een thema, maar ook pelgrimspaden kwamen op. Denk hierbij aan het Pieterpad.”

In Nederland wordt anders naar pelgrimeren gekeken volgens Paul. Nieuwe paden worden bijna nooit door kerkelijke instanties zelf uitgezet, eerder VVV's bieden deze tochten aan of enthousiaste vrijwilligers. „Pelgrimeren en wandelen zijn twee verschillende dingen, maar ontmoeten elkaar steeds vaker op deze manier. Je ziet een soort kruisbestuiving van wandelpaden en pelgrimspaden. Volgens Paul worden pelgrimspaden vaak volgens een bepaald model ingericht. De genoemde camino naar Santiago speelt hierbij een rol. Er komen onderweg haltes, punten waarop je je kunt richten. „Ook krijg je een paspoort voor stempels onderweg en is er een gids, een boekje met informatie over de regio of opdrachten en teksten ter bezinning. Zodat je wandelt 'met een plus', écht pelgrimeert.”

Dat echte pelgrimeren kan gaan over natuur en het landschap, verbonden zijn met het verleden, het realiseren dat je in voetpaden van vele voorgangers treedt of dat je iets dieper bij jezelf naar binnen kijkt, zoekt naar zingeving. En juist die mix van motieven en drijfveren maakt samen met wandelen als gezonde sportieve vrijetijdsbesteding pelgrimspaden steeds populairder.

Rituelen

Midden in het gesprek laat Andries Govaart (parochiaan uit Lent) een wandelstok zien met een beeldje eraan vastgemaakt. Een bronzen beeldje van de opgestane Christus. „Ik heb het beeldje gekregen van een vriend voordat ik op mijn eerste pelgrimstocht ging in 1994 richting Santiago de Compostella. Het beeldje is ooit eens gevonden in het IJ in Amsterdam. Het schijnt dat pelgrims daar vroeger dit soort beeldjes in gooiden als ze terugkwamen.”

Door zijn vrienden werd hij dus gewezen op de dingen die onderweg nog wel eens belangrijk zouden zijn. Voor hij ging, werd hij uitgezwaaid door de kerk in Elden. En samen met die zegening en de spullen van zijn vrienden ging hij op pad.

Nu, 27 jaar later, gaat hij hetzelfde doen voor de mensen die mee gaan doen aan de pelgrimsroute van Wegen met Zegen. „Met een uitzwaaijeremonie maken we mensen die willen meedoen bewuster van wat pelgrimeren inhoudt en zenden we ze weg met mogelijke intenties en 'opties'.”

Hij geeft aan dat een ritueel als een uitzwaaijeremonie net zoiets is als een overgangsritueel. „Het gaat vooral om de overgang van wandelaar naar pelgrim. Mensen doen een pelgrimstocht vaak op een punt in hun leven dat er al iets verandert. Het is goed om op die verandering in te spelen.” En hoe ziet zo'n uitzwaaijeremonie er dan uit? „Daarvoor moet je eigenlijk ook gewoon kijken wat er al is op de plek waar de ceremonie gaat plaatsvinden. De Antonius van Paduakerk in Nijmegen, waar dit gebeurt, heeft van zichzelf al prachtige ramen met engelen in glas in lood. Een aantal van deze engelen staan voor eigenschappen als geduld en berusting. Dat kun je mooi terug laten komen in de ceremonie, aangezien je die eigenschappen zult nodig hebben tijdens het pelgrimeren.”

Om deze redenen worden er afbeeldingen van de engelen gemaakt, zodat mensen die mee kunnen nemen voor onderweg. Ook komen er steentjes. „Eigenlijk is het achterlaten van stenen een eeuwenoud ritueel. Denk aan de Joodse gemeenschap die stenen achterlaat op een graf. De stapels stenen die je ook op de route naar Santiago vindt ter wegbewijzing, maar ook om je gedachten achter te laten. Of om je frustratie weg te gooien, de rivier in. Dus bedachten wij dat het mooi zou zijn om steentjes langs de Waal te zoeken, deze op te poetsen en mee te geven.”

Speciaal Beeld

Hans Garritsen van de locatieraad in Oosterhout heeft van jongs af aan al twee passies. Kunst en theologie. Hij combineerde die twee dingen zo vaak mogelijk. Als kind tekende hij veel, daarna studeerde hij theologie én deed tegelijkertijd de kunstacademie. En naast zijn werk als pastoraal werker, maakte hij tekeningen en schilderijen. Ook nu hij met pensioen is, kan hij zijn hart weer ophalen in het maken van een beeld voor *Wegen met Zegen*. Het beeld komt in de kapel te staan waar de pelgrims langs kunnen voordat ze vertrekken.

„Het is fijn om met een ritueel te beginnen. Om een beeld te hebben dat iets met de plek en de route te maken heeft. Een symbool om even bij stil te staan.”

Wel vertelt hij: „Ik maak pas sinds kort beelden. Beeldhouwen doe ik minder lang dan tekenen of schilderen.” Toch kan Hans al veel vertellen over de vorm van het beeld en hoe hij hierop kwam na zich verdiept te hebben in de verhalen die meegenomen worden in de pelgrimstocht. „Er is een mythe die in de Betuwe de ronde doet over de heilige Werenfridus. Een van de missionarissen die in de Betuwe het christelijke geloof kwam brengen. Die mythe speelt zich af na zijn dood en gaat als volgt: na de dood van Werenfridus wist men niet waar ze hem moesten begraven. Er was een lichte ruzie over. Er ontstond het idee om de kist met het lichaam van de heilige in een bootje de Rijn op te duwen om dan maar te kijken waar deze zou stranden. Op die plek zouden ze hem begraven. Geheel tegen de verwachting in ging de kist stroomopwaarts en kwam uit bij Elst. Zelfs na meerdere keren proberen, kwam de kist steeds weer bij Elst. Daar ligt hij dan ook begraven.”

Wat dit met de vorm van het beeld te maken heeft? „Ik maak een beeld van Werenfridus met de boot in zijn handen.” Hoe dat er precies uit gaat zien, kan hij nog niet zeggen. „Een beeld heeft heel veel meer werk dan een tekening natuurlijk. Een tekening is zo gemaakt en kun je makkelijker bijwerken met kleur, schetsen, gummen. Met een beeld moet je echt voor je zien wat je wilt hebben. En daarbij moet je ook weten met wat voor een steen je werkt. Of dat zacht is, of het meevormt. En ook moet je uitkijken dat je het niet breekt. Ook weet je de kleur nog niet. Die kan na het schuren nog veranderen.” Hans is ermee begonnen is en heeft hulp van een beeldhouwer in Nijmegen.

Projectgroep *Wegen met Zegen* bestaat uit de volgende leden:

Margreet Sanders, Wilma Hartogsveld, Corné van Iersel, René Wilderom, Just Bennis, Marga Zwiggelaar, Bjorn van Snippenburg, Liesbeth Meuldijk, Marlies van Schaik en Nenny Kegels.

De fotografie werd verzorgd door Frans Bootsma en Marion Zwart. De website wordt gebouwd door Ivan Beemster, het logo en huisstijl door Eric-Paul Kuijpers, artistieke medewerking verleende Nienke Hartogsveld en PR kwam voor rekening van Marlies Rothoff.

Deze route zou niet tot stand gekomen zijn zonder de hulp van onze wandelaars: Harry, Jan, Beppie, John, Hans, Cyriel, Marianne, Frans, Antoon, Robbert, Thij, Rob, Theo, Gerie, Ad, Ted, Geert, Harrie, Jacqueline, Sjaak, Richard, Geert, Jan en Anja.

Officiële Start van *Wegen met Zegen*

Op zondag 20 februari om 13.30 uur wordt de pelgrimskapel van de pelgrimstocht *Wegen met Zegen* officieel geopend in de Antonius van Paduakerk in Nijmegen. Daarvoor wordt iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand komen van de tocht van harte uitgenodigd.

De verwachting is dat de bewegwijzering gereed is op 15 mei, zodat *Wegen met Zegen* dan officieel van start kan gaan.

